

CABINET CYNGOR GWYNEDD

Adroddiad i gyfarfod Cabinet Cyngor Gwynedd

Dyddiad y cyfarfod:	27 Tachwedd 2018
Aelod Cabinet:	Y Cynghorydd Gareth Roberts
Swyddog Cyswllt:	Aled Davies
Rhif Ffôn Cyswllt:	01286 679003
Teitl yr Eitem:	Cynllun Cyngor Gwynedd 2018-23 - Cais am adnoddau parhaol i staffio Unedau Dementia newydd yn Llys Cadfan, Plas Hafan, Plas Hedd a Bryn Blodau i gefnogi gweithrediad y flaenoriaeth 'Ail-ddylunio Gwasanaethau Gofal' o fewn Cynllun y Cyngor.

1 Y PENDERFYNIAD A GEISIR

1.1 Neilltuo £808,000 i gefnogi gweithrediad y flaenoriaeth Ail-ddylunio Gwasanaethau Gofal o fewn Cynllun Cyngor Gwynedd 2018-23 ac i gyfarfod gofynion Arolygaeth Gofal Cymru o ran staffio rotas cartrefi preswyl.

2 Y RHESWM DROS YR ANGEN AM BENDERFYNIAD

2.1 Mae Cynllun Cyngor Gwynedd 2018-23 a fabwysiadwyd ar yr 8fed o Fawrth eleni yn nodi'r bwriad i ddatblygu'r Unedau Dementia yn y cartrefi a ganlyn:

- Llys Cadfan, Tywyn (datblygu uned ychwanegol)
- Plas Hafan, Nefyn
- Plas Hedd, Bangor
- Bryn Blodau, Llan Ffestiniog (datblygu unedau ychwanegol)

Gyda'r gwaith o fuddsoddi yn yr adeiladau yn Llys Cadfan, Plas Hafan a Phlas Hedd wedi cael ei gwblhau a'r gwaith mewnol ym Mryn Blodau yn cael ei gwblhau cyn diwedd y flwyddyn. Derbyniwyd caniatâd cynllunio ar gyfer y gwaith allanol ym Mryn Blodau yn ddiweddar ac rydym yn hyderus y bydd y gwaith yma wedi ei gwblhau erbyn diwedd Mehefin 2019.

2.2 Mae'r buddsoddiad cyfalaf yma wedi ei wneud gyda adnoddau cronfa ICF Llywodraeth Cymru. Mae'r Cyngor wedi llwyddo i ddenu'r buddsoddiad ar sail esblygu y gwasanaethau a gynigir gan y Cyngor er ymateb i anghenion mwy dwys ac fel sylfaen ar gyfer datblygu a chryfhau ein cydweithrediad agos gyda'r Bwrdd Iechyd ar lefel lleol yn enwedig o ran sut mae ein timau cymunedol yn gweithredu. Cydnabyddir bod elfen o risg yn codi o weithredu rhannau o'r cynlluniau cyn bod penderfyniad terfynol

wedi ei wneud ar adnoddau a chapasiti staffio, ond gyda'r amcan i ddatblygu'r gwasanaethau yn rhan greiddiol o baratodau Cynllun y Cyngor, gwnaed y penderfyniad i symud ymlaen a gwneud defnydd o'r cyfleon oedd yn codi trwy'r gronfa ICF. Roedd y cynlluniau i ddatblygu'r gwasanaethau unedau dementia yn flaenoriaeth o fewn rhaglen o gynlluniau wedi eu paratoi a'u cytuno ar y cyd rhwng y Bwrdd Iechyd yn lleol a'r Cyngor.

2.3 Mae nawr angen penderfynu os ydi'r Cyngor am neilltuo adnoddau refeniw parhaol ar gyfer y rhaglen ddatblygol. Os ydym am wireddu nod y rhaglen ddatblygol a gwneud y defnydd bwriededig o'r gofod newydd ar gyfer unedau dementia yn y pedwar lleoliad yna mae y buddsoddiad yma yn angenrheidiol. Heb y buddsoddiad, bydd cyfraniad y 4 cartref at amcan Cynllun y Cyngor i gynnig gofal dementia a gofal diwedd oes / mwy dwys yn agosach at adref yn cael ei gyfyngu. Yn hytrach, bydd y gwasanaethau yn aros yn eu ffurf llai dwys presennol ond yn gweithredu mewn adeiladau gwell a mwy addas.

2.4 Mae gwerth tua £31,000 o gyfanswm y bid yn ymwneud â'r angen i ymateb i ofynion Arolygaeth Gofal Cymru i gryfhau rotas ar draws Cartrefi Preswyl y Cyngor.

3 CYFLWYNIAD

3.1 Mae pob un o'r unedau dementia dan sylw yn mynd i fod yn gartref i 7 neu 8 o unigolion. Ar gyfer pob un bydd angen trefn staffio 2:2:1 sef dau aelod o staff ar y shifft bore, dau ar gyfer y prynhawn / gyda'r nos ac un dros nos. Wrth sefydlu Uned o'r newydd mae hyn yn cyfateb yn fras i gynnydd o 40 awr y dydd o gapasiti gofal mwy arbenigol mewn cartref gyda'r gofyn ychydig yn is mewn cartrefi lle mae un Uned yn ei lle yn barod. Bydd cefnogaeth ychwanegol ar gael ar unrhyw adeg gan y staff yng ngweddill y cartref preswyl.

3.2 Mae y cais yn cael ei gyflwyno am adnoddau parhaol ar gyfer datblygiad y gwasanaeth yma.

3.3 Mae anghenion gofal unigolion yn ein cartrefi preswyl eisoes yn fwy dwys nag yr oedd blynnyddoedd yn ôl. Gyda'r ymdrech i gynorthwyo pobl i aros yn eu cartref mor hir ag sydd bosib ar un llaw a phrinder gwelyau nyrsio ar y llaw arall, mae natur y gofal sydd angen ei ddarparu yn ein cartrefi preswyl yn dwysau ymhellach. Er nad yw y cynlluniau dan sylw yn golygu cynyddu nifer o welyau yn ein cartrefi (bydd gostyngiad bychan yn y cyfanswm), byddai'r buddsoddiad yn cefnogi'r symudiad tuag at ofal mwy dwys ac yn benodol gofal dementia yn nes at adref.

4 RHESYMEG A CHYFIAWNHAD DROS ARGYMELL Y PENDERFYNIAD

4.1 Mae'r angen i fuddsoddi yn newid balans a natur y gofal yng nghartrefi preswyl y Cyngor wedi ei amlygu eto eleni gyda 2 gartref preifat yn cau eu drysau. Bu i gartref preswyl Y Llwyn yn Nolgellau gau ym mis Mai ac

mae cartref preswyl nyrsio Penisarwaun wedi cau ddiwedd mis Gorffennaf. Tra bod cydweithio rhwng y Bwrdd Iechyd a Chyngor Gwynedd wedi llwyddo i sicrhau lleoliadau lleol i'r trigolion oedd yn cael eu heffeithio, mae hefyd wedi amlygu nad yw niferoedd y gwelyau gofal mwy dwys a gwelyau nyrsio yng Ngwynedd yn ddigonol i gyfarfod anghenion y dyfodol yn enwedig os am sicrhau y gellir cynnig gofal yn agos at adref i fwyafrif o drigolion y Sir.

- 4.2 Gyda buddsoddiad preifat mewn mwy o gartrefi nyrsio yn yr ardal yn annhebygol a risgiau cynyddol y bydd rhai darparwyr eraill yn diflannu o'r farchnad, mae rhaglen waith yr Adran wedi adnabod cyfres o gartrefi lle gall buddsoddiad cyfalaf cymharol isel gyda buddsoddiad refeniw cyfochrog, gynnig cyfleon i gryfhau y ddarpariaeth a gynigir yng Ngwynedd. Mae'r angen yma ar gyfer y 4 lleoliad sef Llys Cadfan, Plas Hedd, Plas Hafan a Bryn Blodau yn cael ei gydnabod a'i flaenoriaethu yng Nghynllun Cyngor Gwynedd 2018-2023.
- 4.3 Mae'r Adran wedi bod yn llwyddiannus iawn yn denu arian o gronfa ICF i ariannu'r gwelliannau cyfalaf yma, gyda buddsoddiad eisoes wedi ei wneud yn Llys Cadfan, Plas Hafan a Phlas Hedd. Mae'r Adran yn gweithio yn agos gyda'r Gwasanaeth Eiddo ar y buddsoddiad nesaf ym Mryn Blodau a gobeithir y bydd y gwaith yma wedi ei gwblhau erbyn diwedd Mehefin 2019.
- 4.4 Byddai parhau i newid y balans gofal o fewn cartrefi preswyl y Cyngor dros gyfnod o amser yn golygu buddsoddi mewn lleoliadau eraill dros y blynyddoedd nesaf. Er nad oes adnoddau ar gyfer eu gweithredu wedi ei glustnodi mae'r gwaith o gael y cynlluniau a'r caniatâdau yn eu lle ar gyfer 4 safle pellach. Bydd gweithredu'r cynlluniau yma yn destun adroddiadau pellach i'r Cabinet os a phryd y bydd cyfleon yn codi i'w gwireddu.
- 4.5 Bydd yr Adran yn gwneud pob ymdrech i ddenu buddsoddiad cyfalaf allanol ar gyfer y gwelliannau yma ac yn cyflwyno cynlluniau i'w hystyried trwy y broses Cynllun Asedau. Bydd goblygiadau refeniw gweithredu hyn yn cael ei wneud yn amlwg ar ddechrau y broses a bydd y ceisiadau refeniw cyfochrog ar gyfer staffio yr unedau yn briodol i ddarparu'r gwasanaethau dementia yn cael eu cyflwyno trwy y drefn bidiau arferol.
- 4.6 Mae'r cais yma yn cael ei gyflwyno am adnoddau refeniw ar sail costau 2018/19. Gobeithir dechrau darparu y gwasanaethau newydd yn rhai o'r cartrefi yn fuan yn 2019. Mae'r Adran wedi llwyddo i ddenu £174,000 o arian unwaith ac am byth i ariannu y gwasanaeth yn Llys Cadfan, Plas Hedd a Phlas Hafan yn ystod 2018-19. Ar sail hynny, ni ragwelir y bydd bwloch ariannu y gwasanaeth yn ystod 2018-19 ond gan mai arian unwaith ac am byth sydd ar gael, bydd angen sicrhau y swm llawn yn flynyddol wedi hynny. Bydd angen i ariannu Bryn Blodau yn llawn o fis Gorffennaf 2019. Mae natur y ddarpariaeth gwasanaeth yn golygu bod rhaid cael sicrwydd ariannu tymor hir cyn y gellir dechrau darparu'r gwasanaeth. Os na ellir sicrhau hynny yna bydd y gwasanaethau yn parhau ar y lefelau presennol o'r arian unwaith ac am byth o gronfa ICF yn cael ei

gyfeirio i gynlluniau eraill. Ni ellir gwarantu y byddai y cynlluniau hynny o fewn Gwynedd.

- 4.7 Dros y misoedd diwethaf, gwelwyd cynnydd pellach yn y nifer o unigolion sydd yn methu cael eu rhyddhau o'r ysbyty o ganlyniad i ddiffyg darpariaeth gofal addas. Mae tebygolrwydd cryf y bydd y niferoedd yma yn cynyddu ymhellach dros y blynyddoedd nesaf fel y mae pobl yn byw yn hyn. Nid yw hyn yn llesol i'r unigolyn nac o ran cynnal gwasanaethau iechyd effeithiol a chynaliadwy.
- 4.8 Byddai methu a chryfhau'r ddarpariaeth ar gyfer gofal dementia yn debygol o gael effaith ar fywyd defnyddwyr gwasanaeth yn y Sir. Byddent yn fwy tebygol o orfod symud o'u cymuned leol i gael gofal a gallai hyn olygu effaith ar deuluoedd yn ymweld, ac o bosib gofal gan staff di-gymraeg mewn diwylliant sydd ddim yn gyfarwydd iddynt. Heb y buddsoddiad refeniw yma i gyd fynd gyda'r buddsoddiad cyfalaf sydd eisoes wedi ei wneud ni fydd yn bosib gwneud y defnydd llawn o'r adnoddau newydd na pharchu dymuniad pobl Gwynedd i aros yn eu hardal a chadw cyswllt gyda'u teuluoedd a'r gymuned leol.
- 4.9 Yn ogystal, heb y buddsoddiad, ni fydd yn bosib uchafu manteision cydweithio gyda'r Bwrdd Iechyd i ddarparu gofal mwy dwys o fewn cartrefi preswyl y Cyngor.

5 CAMAU NESAF AC AMSERLEN

- 5.1 O gymeradwyo'r cais am adnoddau, bydd yr Adran Oedolion, Iechyd a Llesiant yn hysbysebu'r swyddi newydd gyda'r nod o benodi, anwytho a hyfforddi staff er darparu'r gwasanaethau yn fuan yn 2019.

6 UNRHYW YMGYNGHORIADAU A GYNHALIUYD CYN ARGYMELL Y PENDERFYNIAD

6.1 Barn y Swyddogion Statudol :

i. Y Swyddog Monitro :

Mae'r adroddiad yn amlygu taith y mater yma at y cais am adnoddau refeniw. Roedd y buddsoddiad cyfalaf drwy drefn grant "ICF" ac mae angen bod yn fyw i unrhyw ymrwymiadau neu amodau sydd yn deillio o weithredu'r ariannu yma. Mae'r argymhelliaid a sywladau y Prif Swyddog Cyllid yn gosod y penderfyniad a'i oblygiadau o fewn fframwaith gyllidebu'r Cyngor. Mae'n briodol felly adnabod y gwariant fel bid blaenoriaeth fydd yn ymynd ymlaen i'w ystyried wrth sefydlu'r Gyllideb.

ii. Y Pennaeth Cyllid :

Ymhellach i fuddsoddiad cyfalaf er mwyn addasu'r eiddo, cyflwynir yma gais datblygol am adnoddau refeniw ychwanegol ar gyfer cartrefi'r Cyngor.

O ran trefn gyffredinol i'r dyfodol, nodaf dylai ceisiadau o'r fath gael eu cyflwyno pryd rhoddir ystyriaeth i'r buddsoddiad cyfalaf gwreiddiol.

Yn yr achos benodol yma, er gwaetha'r ffaith byddai ariannu hwn yn golygu'r angen i'r Cyngor orfod gwireddu mwy o arbedion ariannol mewn meysydd eraill erbyn 2019/20, deallaf sut bydd y datblygiad yn cyfarch anghenion anorfod wrth i boblogaeth Gwynedd heneiddio yn y dyfodol. Felly, rhaid rhoi ystyriaeth briodol i'r cais am £808k o gyllideb refeniw parhaol.

Yn effeithiol, bydd penderfyniad ar hyn rwan yn rhagfarnu 'bid' am adnoddau yng nghyllideb 2019/20, ac os bydd y Cabinet yn cadarnhau'r flaenoriaeth byddwn yn cynllunio yn briodol.